

Predmet C-621/21

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 98. stavka 1.
Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

6. listopada 2021.

Sud koji je uputio zahtjev:

Administrativen sad Sofia-grad (Upravni sud u Sofiji, Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

29. rujna 2021.

Tužiteljica:

WS

Tuženik:

Intervjuirašt organ na Daržavna agencia za bežancite pri
Ministerskia savet (Služba za ispitivanje Državne agencije za
izbjeglice pri Vijeću ministara, Bugarska)

Predmet glavnog postupka

Uvjeti Direktive 2011/95/EU za odobravanje međunarodne zaštite u slučaju rodno utemeljenog nasilja nad ženama u obliku nasilja u obitelji; alternativna mogućnost odobravanja supsidijarne zaštite s obzirom na postojeće prijetnje ubojstvom iz časti za slučaj eventualnog povratka podnositeljice zahtjeva u zemlju podrijetla

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje Direktive 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. na temelju članka 267. stavka 2. UFEU-a

Prethodna pitanja

1. Mogu li se u skladu s uvodnom izjavom 17. Direktive 2011/95/EU definicije i pojmovi Konvencije Ujedinjenih naroda o uklanjanju svih oblika diskriminacije

žena od 18. prosinca 1979. i Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji primijeniti u svrhu klasifikacije rodno utemeljenog nasilja nad ženama kao osnove za odobravanje međunarodne zaštite prema Ženevskoj konvenciji o statusu izbjeglica iz 1951. i prema Direktivi 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni statusa izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite ili rodno utemeljeno nasilje nad ženama kao osnova za odobravanje međunarodne zaštite prema Direktivi 2011/95 ima autonomno značenje koje se razlikuje od onog u navedenim instrumentima međunarodnog prava?

2. U slučaju da se ističe počinjenje rodno utemeljenog nasilja nad ženama te je za utvrđivanje pripadnosti određenoj društvenoj skupini kao razloga proganjanja u skladu s člankom 10. stavkom 1. točkom (d) Direktive 2011/95 bitan isključivo biološki spol ili društveni rod žrtve proganjanja (nasilje nad ženom samo zbog toga što je žena), mogu li konkretni oblici/činovi/djela proganjanja poput onih primjerice navedenih u uvodnoj izjavi 30. biti odlučujući za „vidljivost skupine u društvu”, odnosno njezino razlikovno obilježje ovisno o okolnostima u zemlji podrijetla, ili se ti činovi nasilja mogu odnositi samo na djela proganjanja u skladu s člankom 9. stavkom 2. točkama (a) ili (f) Direktive 2011/95?

3. U slučaju da osoba koja zatraži zaštitu ističe rodno utemeljeno nasilje u obliku nasilja u obitelji, čini li biološki spol ili društveni rod, dovoljnu osnovu za utvrđivanje pripadnosti određenoj društvenoj skupini prema članku 10. stavku 1. točki (d) Direktive 2011/95 ili je potrebno utvrditi dodatno razlikovno obilježje, ako se članak 10. stavak 1. točka (d) Direktive 2011/95/EU protumači doslovno prema tekstu, prema kojem uvjeti moraju biti kumulativno ispunjeni, a aspekti povezani sa spolom postojati alternativno?

4. Treba li članak 9. stavak 3. Direktive 2011/95 u slučaju da osoba koja podnosi zahtjev ističe počinjenje rodno utemeljenog nasilja u obliku nasilja u obitelji od strane nedržavnog tijela, počinitelja proganjanja u smislu članka 6. točke (c) Direktive 2011/95, tumačiti na način da je za postojanje uzročne veze dovoljno ako se utvrdi postojanje veze između razloga proganjanja navedenih u članku 10. i djela proganjanja u smislu stavka 1. ili je nužno potrebno utvrditi nedostatak zaštite od istaknutog proganjanja, odnosno postoji li veza u onim slučajevima u kojima nedržavna tijela, koja su počinitelji proganjanja, pojedina djela proganjanja/činove nasilja, ne smatraju takvima?

5. Može li stvarna prijetnja ubojstvom iz časti za slučaj eventualnog povratka u zemlju podrijetla, u slučaju ispunjenja ostalih uvjeta za to, opravdati odobravanje supsidijarne zaštite prema članku 15. točki (a) Direktive 2011/95 u vezi s člankom 2. EKLJP-a (nitko ne smije namjerno biti lišen života) ili se to treba klasificirati nepravdom prema članku 15. točki (b) Direktive 2011/95 u vezi s člankom 3. EKLJP-a, kako se to tumači u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava ukupno ocjenjujući opasnost od daljnjih rodno utemeljenih činova nasilja,

odnosno, je li za odobrenje te zaštite dovoljno da se osoba koja podnosi zahtjev subjektivno ne želi staviti pod zaštitu zemlje podrijetla?

Navedene odredbe prava Unije

Ugovor o funkcioniranju Europske unije, članak 78. stavak 1.

Direktiva 2011/95/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o standardima za kvalifikaciju državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva za ostvarivanje međunarodne zaštite, za jedinstveni statusa izbjeglica ili osoba koje ispunjavaju uvjete za supsidijarnu zaštitu te sadržaj odobrene zaštite (SL 2011., L 337, str. 9. i ispravak SL 2020., L 76, str. 37.), osobito uvodne izjave 17., 29. i 30. kao i članak 2. točke (d) i (f), članak 4. stavak 3. točka (c), članak 6., članak 7. stavak 2., članak 9. stavci 1. do 3., članak 10. stavci 1. i 2.

Direktiva 2013/32/EU Europskog parlamenta i vijeća od 26. lipnja 2013. o zajedničkim postupcima za priznavanje i oduzimanje međunarodne zaštite, osobito članak 33. stavak 2. i članak 40. stavci 2. i 3.

Rezolucija Europskog parlamenta (EP) od 8. ožujka 2016. o situaciji u kojoj se nalaze žene izbjeglice i tražiteljice azila u EU-u (2015/2325(INI)) (u daljnjem tekstu: Rezolucija EP-a od 8. ožujka 2016.), osobito točke 13., 15. i 18.

Rezolucija Europskog parlamenta od 12. rujna 2017. o prijedlogu odluke Vijeća o sklapanju, od strane Europske unije, Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Rezolucija Europskog parlamenta od 4. travnja 2019. u kojem se traži mišljenje Suda o usklađenosti s Ugovorima prijedloga o pristupanju Europske unije Konvenciji Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te o postupku za pristupanje (2019/2678(RSP))

Odluka Vijeća (EU) 2017/866 od 11. svibnja 2017. o potpisivanju, u ime Europske unije, Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji u odnosu na azil i zabranu prisilnog udaljenja ili vraćanja (non-refoulement)

Navedena sudska praksa Suda Europske unije

Presuda (veliko vijeće) od 14. svibnja 2020., FMS i dr., (spojeni predmeti C-924/19 PPU i C-925/19 PPU, EU:C:2020:367), osobito točke 192., 196. i 197.

Presuda od 7. rujna 2013., X i dr. (spojeni predmeti C-119/12 do C-201/12, EU:C:2013:720), točke 45. do 47.

Presuda od 4. listopada 2018., Ahmedbekova (C-652/16, EU:C:2018:801), točka 89.

Navedene odredbe međunarodnog prava

Konvencija o statusu izbjeglica, potpisana u Ženevi 28. srpnja 1951., stupila je na snagu 22. travnja 1954. te je dopunjena i izmijenjena Protokolom o statusu izbjeglica, sklopljenim u New Yorku 31. siječnja 1967., koji je stupio na snagu 4. listopada 1967. (u daljnjem tekstu: Ženevska konvencija), osobito preambula i članak 1. točka (a)².

Konvencija o uklaňanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) (u daljnjem tekstu: Konvencija protiv diskriminacije žena), koju je 18. prosinca 1979. usvojila Opća skupština Ujedinjenih naroda, osobito članak 1.

Opće preporuke CEDAW-a za uklaňanje svih oblika diskriminacije žena, br. 19., 24. i 25.

Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, koju je Odbor ministara Vijeća Europe usvojio 7. travnja 2011. (u daljnjem tekstu: Istanbulska konvencija), osobito članci 2., 3., 60. i 61.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: EKLJP), osobito članci 2., 3. i 15.

Navedena sudska praksa Europskog suda za ljudska prava

ESLJP, presuda od 9. lipnja 2009., OPUZ/Turska (br. 33401/02), točke 97. i 98.

ESLJP, presuda od 20. srpnja 2010. N/Švedska (br. 23505/09), točke 55., 59., 60., 61. i 62.

Navedene nacionalne odredbe

Zakon za utočište i bežancite (Zakon o azilu i izbjeglicama, u daljnjem tekstu: ZUB), osobito članci 8., 9., 13. i 76.b kao i članak 1. točke 5. i 6. Dodatnih odredbi uz ZUB

Kratak prikaz činjenica i postupka

- 1 Tužiteljica WS je državljanka Republike Turske, po svojoj etničkoj pripadnosti pripada Kurdima, sunitska je muslimanka i rastavljena. U lipnju 2018. napustila je Tursku u smjeru Bugarske, i to legalno, s nacionalnom putovnicom i radnom vizom. Došla je u grad Plovdiv, u Bugarsku. Posredstvom krijumčara priskrbila si je jednotjednu vizu za Njemačku te je avionom otputovala za Berlin svojoj teti. Dana 21. lipnja 2018. postavila je zahtjev za zaštitu u Njemačkoj, međutim, na temelju zahtjeva za prihvata Savezne Republike Njemačke nju je odlukom Daržavne agencije za bežancite (Državne agencije za izbjeglice, u daljnjem tekstu:

DAB) od 28. veljače 2019. Bugarska ponovno prihvatila radi ispitivanja njezina zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

- 2 U okviru triju ispitivanja provedenih u listopadu 2019., podnositeljica zahtjeva je izjavila da je u Turskoj imala problema sa svojim bivšim suprugom BS-om s kojeg ju je njezina obitelj prisilno vjenčala i s kojim ima tri kćeri. Nakon više slučajeva nasilja, nakon kojih je opetovano bila smještena u ženske kuće za žrtve nasilja, u rujnu 2016. napustila je svojeg supruga te je s počela živjeti s drugim muškarcem. S tim je muškarcem 2017. sklopila vjerski brak u kojem su dobili sina. Njezina biološka obitelj nije je podržala u sukobima s BS-om. Ona navodi da se boji za svoj život i podnosi dokaze za to da su joj njezin [bivši] suprug, njegova obitelj i njezina biološka obitelj prijetili i da se ona boji da će je oni ubiti ako se vrati u Tursku. Od svojeg prvog supruga službeno je rastavljena od rujna 2018., kada je već napustila Tursku.
- 3 Odlukom od 21. svibnja 2020. načelnik DAB-a odbio je kao neosnovan zahtjev osobe WS za međunarodnu zaštitu. To tijelo navedene razloge za napuštanje Turske, s obzirom na zatraženu međunarodnu zaštitu, smatra irelevantnima. Prema njegovu mišljenju, ti se razlozi ne mogu dovesti u vezu s nekim od razloga navedenih u bugarskom zakonu, točnije osnovanim strahom od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, političkog mišljenja ili pripadnosti određenoj društvenoj skupini. Osim toga, podnositeljica zahtjeva nije istakla da je proganjana zbog svojeg spola. Ta se odluka pobijala pred sudom, no potvrdili su je i Administrativen sad Sofia grad (Upravni sud u Sofiji) i Varhoven administrativen sad (Vrhovni upravni sud, Bugarska).
- 4 Dana 13. travnja 2021. osoba WS ponovno je podnijela zahtjev za međunarodnu zaštitu i priložila devet daljnjih pisanih dokaza koje smatra relevantnim u pogledu svoje osobne situacije i svoje zemlje podrijetla. Na temelju tih dokaza, WS ističe da kod nje postoje razlozi za priznanje statusa izbjeglice (u skladu s člankom 8. stavkom 1. ZUB-a) zbog njezine pripadnosti određenoj društvenoj skupini, točnije skupini žena koje su doživjele nasilje u obitelji i žena koje su potencijalne žrtve zločina iz časti. U zahtjevu se navodi da je počinitelj proganjanja nedržavno tijelo od kojeg je turska država ne može zaštititi neovisno o tome koje mjere poduzme. Kao argument protiv eventualnog povratka u Tursku navodi se da strankinja tamo nema nikog na koga se može osloniti te se ona boji da će je bivši muž ubiti ili će biti žrtvom ubojstva iz časti od strane njegove ili svoje obitelji ili će pak ponovno biti prisiljena na brak. Ona smatra da se njezina situacija u međuvremenu pogoršala jer je dobila dijete s muškarcem s kojim nije u braku. Kao novu okolnost ona navodi istupanje Turske iz Istanbulske konvencije u ožujku 2021. Osoba WS nadalje ističe da ispunjava uvjete za odobrenje humanitarnog statusa u skladu s člankom 9. stavkom 1. točkama 1. i 2. ZUB-a jer bi u slučaju eventualnog povratka u Tursku bila izložena povredama navedenim u člancima 2. i 3. EKLJP-a.
- 5 DAB-ova služba za ispitivanje nije dopustila novi zahtjev osobe WS za pokretanje postupka za odobravanje međunarodne zaštite. Protiv tog odbijanja usmjerena je

tužba osobe WS podnesena sudu koji je uputio zahtjev. Presuda tog suda ne može se pobijati žalbom podnesenom u kasacijskom postupku. Ona je konačna i stupa na snagu u trenutku donošenja.

Bitni argumenti stranaka glavnog postupka

- 6 Tužiteljica zahtijeva ukidanje odluke DAB-ove službe za ispitivanje. Ona smatra da je putem naknadnog zahtjeva za zaštitu podnijela nove pisane dokaze o svojoj osobnoj situaciji kao i o svojoj zemlji podrijetla. Ona navodi da ispunjava zakonske uvjete za priznavanje statusa izbjeglice, odnosno da je podnijela nove dokaze za uvjete za odobravanje humanitarnog statusa u skladu sa ZUB-om.
- 7 Tuženik osporava tužbu i zahtijeva njezino odbijanje. On smatra da su pisani dokazi ispitani u pobijanoj odluci te da podnositeljica zahtjeva nije iznijela nikakve nove okolnosti koje se tiču njezine osobne situacije i njezine zemlje podrijetla koje bi opravdale status izbjeglice i humanitarni status u skladu sa ZUB-om, a koje već nisu uzete u obzir prilikom prethodnog odbijanja zahtjeva za odobravanje međunarodne zaštite.
- 8 Sud koji je uputio zahtjev ocjenjuje da su ispunjeni uvjeti za upućivanje zahtjeva za prethodnu odluku Sudu Europske unije.

Prema mišljenju tog suda, zahtjev za prethodnu odluku dopušten je jer je činjenično i pravno stanje u predmetnom slučaju obuhvaćeno područjem primjene prava Unije, točnije Direktive 2013/32/EU i Direktive 2011/95/EU. Vijeće koje odlučuje u predmetu napominje da nije moglo utvrditi postojanje presuda Suda koje se odnose na identična pitanja, a koje bi pomogle pri donošenju odluke o predmetu koji je pred tim sudom u tijeku.

Kratak prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 9 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ocjena koja se odnosi na postojanje novih elemenata u tužiteljichinoj izbjegličkoj priči izravno je povezana s ispitivanjem pitanja jesu li ispunjeni materijalnopravni uvjeti za odobravanje međunarodne zaštite u skladu s Direktivom 2011/95/EU. Uzimajući u obzir uvodnu izjavu 17. te direktive, sud koji je uputio zahtjev u glavnim crtama navodi instrumente međunarodnog prava koji su prema toj odredbi obvezujući za države članice. Osim Ženevske konvencije i pripadajućeg Protokola o statusu izbjeglica to su Konvencija protiv diskriminacije žena i Istanbulska konvencija (osobito u pogledu definicija sadržanih u člancima 34. do 40. koje se primjenjuju za potrebe te konvencije). Premda potonje navedena Konvencija u Bugarskoj nije primjenjiva (jer prema odluci Ustavnog suda Bugarske nije u skladu s Ustavom Bugarske te se stoga ne može ratificirati), sud koji je uputio zahtjev smatra da je to značajno u pogledu članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95 kako bi se u obzir uzeli uvjeti u zemlji podrijetla u slučaju eventualnog povratka podnositeljice zahtjeva u tu zemlju (osobito s obzirom na istupanje Turske iz te Konvencije).

- 10 Ključno pitanje koje se u predmetu postavlja u kontekstu primjenjivih ugovora međunarodnog prava jest, može li sud koji je uputio zahtjev prilikom ocjene pojma „rodno utemeljeno nasilje nad ženama” primijeniti definicije koje se primjenjuju za potrebe Konvencije protiv diskriminacije žena i Istanbulske konvencije ili taj pojam ima svoje autonomno značenje. **Prvo prethodno pitanje** postavljeno je u svrhu pojašnjenja tih aspekata.
- 11 Što se tiče **drugog prethodnog pitanja**, vijeće koje odlučuje u predmetu smatra da se u Općim preporukama Odbora za uklanjanje diskriminacije žena Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu: CEDAW odbor) br. 19, 24 i 25 nalaze korisne smjernice za tumačenje. Prema tim se smjernicama rodno utemeljeno nasilje, s jedne strane, definira kao nasilje usmjereno protiv žene zbog toga što je žena ili koje neproporcionalno pogađa žene, dok se s druge strane, definira kao nasilje usmjereno protiv skupina žena koje trebaju zaštitu ili pripadaju diskriminiranim skupinama ili protiv skupina žena koje dodatno, osim diskriminaciji koja je prema njima usmjerena zbog toga što su žene, mogu biti izložene i višestrukoj diskriminaciji koja počiva na daljnjim razlozima poput rase, etničkog ili vjerskog identiteta, invaliditeta, dobi ili drugih faktora.
- 12 Istanbulska konvencija definira, s jedne strane, „rodno utemeljeno nasilje nad ženama” isto tako kao nasilje usmjereno protiv žene zbog toga što je žena, a „nasilje nad ženama” kao povredu ljudskih prava. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, ta se povreda ljudskih prava može odnositi na djelo proganjanja iz članka 9. stavka 1. Direktive 2011/95/EU. S druge pak strane, Istanbulska konvencija „nasilje u obitelji” definira kao sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, tako uređena konkretna djela rodno utemeljenog nasilja nad ženama koreliraju s djelima proganjanja navedenim u članku 9. stavku 2. točkama (a) i (f) Direktive 2011/95/EU.
- 13 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev u obzir uzima Rezoluciju Europskog parlamenta od 8. ožujka 2016. U toj se rezoluciji naglašava da je u slučaju rodno utemeljenih oblika nasilja i diskriminacije, primjerice seksualnom nasilju, prisilnom braku, nasilju u obitelji, takozvanim zločinima iz časti i kažnjivoj diskriminaciji na temelju spola, riječ o proganjanju i da to trebaju biti opravdani razlozi za traženje azila u EU-u. Međutim, vijeće koje odlučuje u predmetu u obzir uzima i mišljenje nezavisnog odvjetnika G. Hogana od 11. ožujka 2021. u postupku donošenja mišljenja 1/19 pokrenutog na zahtjev Europskog parlamenta (EU:C:2021:198). Prema točki 161. tog mišljenja nezavisnog odvjetnika, pravo Unije trenutno načelno ne predviđa da je obveza uzimanja u obzir nasilja nad ženama jedan od oblika proganjanja koji mogu biti osnova za dodjelu statusa izbjeglice.
- 14 S obzirom na svrstavanje rodno utemeljenog nasilja nad ženama u razloge za odobravanje međunarodne zaštite, sud koji je uputio zahtjev dvoji oko načina

tumačenja pojma pripadnosti određenoj društvenoj skupini u skladu s člankom 10. stavkom 1. točkom (d) Direktive 2011/95. Naročito je li dovoljan biološki rod/društveni spol žrtve proganjanja (nasilje usmjereno protiv žene samo zbog toga što je žena) da bi se utvrdila takva pripadnost. Ili konkretni oblici/činovi/djela proganjanja mogu biti odlučujući za „vidljivost skupine u društvu” (odnosno biti njezino razlikovno obilježje), pri čemu bi se morale uzeti u obzir okolnosti u zemlji podrijetla. Naposljetku, mogu li se ti činovi odnositi samo na djela proganjanja prema članku 9. stavku 2. točkama (a) i (b) Direktive 2011/95. Drugim riječima, bi li trebalo, uzimajući u obzir doslovno tumačenje koje počiva na tekstu članka 10. stavka 1. točke (d) Direktive 2011/95, utvrditi dodatno razlikovno obilježje skupine.

- 15 U svojim razmatranjima o **trećem prethodnom pitanju**, vijeće koje odlučuje u predmetu zaključuje da članak 10. stavak 1. točka (d) Direktive 2011/95 pripadnost određenoj društvenoj skupini definira temeljem dva uvjeta koji moraju biti kumulativno ispunjeni. S jedne strane članovi skupine moraju dijeliti „urođene osobine” ili „zajedničko porijeklo koje se ne može izmijeniti” ili imati zajedničku osobinu ili uvjerenje „koje je toliko bitno za identitet ili svijest da osobu ne bi trebalo prisiljavati da ga se odrekne”. S druge strane, ta skupina mora u dotičnoj zemlji imati samosvojan identitet jer se smatra „društvenom” od društva koje je okružuje.
- 16 Ujedno se u istoj odredbi kao izričito relevantni za pojam navode aspekti povezani sa spolom, uključujući spolni identitet, međutim, koristeći veznik „ili” koji upućuje na postojanje dviju mogućnosti: za potrebe određivanja pripadnosti posebnoj društvenoj skupini ili utvrđivanja osobine takve skupine.
- 17 Sud koji je uputio zahtjev naglašava da se definicija pripadnosti posebnoj društvenoj skupini ne može promatrati odvojeno od okolnosti u zemlji podrijetla. Međutim, on zaključuje da pri pokušaju da se istaknuto nasilje u obitelji klasificira kao oblik rodno utemeljenog nasilja treba uzeti u obzir okolnost da se ono mora odnositi na žene na svim razinama društva, neovisno o njihovoj dobi, obrazovanju, dohotku, socijalnom statusu ili zemlji podrijetla. U nekim se društvima nasilje u obitelji, međutim, prečesto smatra osobnim problemom te se olako tolerira. To sudu koji je uputio zahtjev dodatno otežava pretpostavku da je oblik/čin/djelo rodno utemeljenog nasilja (nasilje u obitelji) presudan za „vidljivost skupine u društvu” kao dio definicije u članku 10. stavku 1. točki (d) Direktive 2011/95. Suprotno tomu, posebnost istaknutog rodno utemeljeno proganjanja jest da je počinitelj nasilja žrtvi često već poznata osoba te se žrtva često nalazi u situaciji ekonomske ili druge ovisnosti o počinitelju, što pojačava strah od prijave nasilja. Usljed toga, žrtvi prijete opasnost da opet postane žrtvom počinitelja ili obitelji. Sud koji je uputio zahtjev u tome nalazi dodatne argumente koji ne idu u prilog činjenici da je za konkretno istaknuto nasilje u obitelji u ovom predmetu oblik/djelo rodno utemeljenog proganjanja odlučujući za „vidljivost” skupine u društvu u smislu odredbe Direktive 2011/95 o kojoj je riječ.

- 18 U razmatranjima o **četvrtom prethodnom pitanju** sud koji je uputio zahtjev izvodi međuzaključak da je za određivanje pripadnosti određenoj skupini društva u predmetnom slučaju relevantan samo biološki spol ili društveni rod podnositeljice zahtjeva. Element koji upućuje na prethodno navedeno tumačenje taj sud nalazi u uvodnoj izjavi 30. i članku 4. stavku 3. točki (c) Direktive 2011/95. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, osobito je nasilje usmjereno prema ženi zbog toga što je žena relevantan razlog proganjanja. Žrtva je pretrpjela čitav niz konkretnih oblika/činova/djela rodno utemeljenog proganjanja, uključujući istaknuto nasilje u obitelji i prijetnju ubojstvom iz časti. Ako su ti konkretni čini/ konkretna djela po svojoj naravi ili ponavljanju dovoljno ozbiljni u smislu članka 9. stavka 1. Direktive 2011/95 i mogu li se kvalificirati kao ozbiljno kršenje temeljnih ljudskih prava, rodno utemeljeno nasilje je razlog za odobrenje statusa izbjeglice, ako podnositelj zahtjeva dokaže osnovan strah od odgovarajućeg proganjanja.
- 19 Međutim, vijeće koje odlučuje u predmetu oklijeva istaknuto rodno utemeljeno nasilje u obliku nasilja u obitelji klasificirati kao osnovu za odobravanje međunarodne zaštite. Postavlja se pitanje načina utvrđivanja uzročne veze u skladu s člankom 9. stavkom 3. Direktive 2011/95/EU u slučajevima kada istaknuto nasilje vrši nedržavno tijelo, koje je počinitelj proganjanja u smislu članka 6. točke (c) Direktive 2011/95. S obzirom na korištenje veznika „ili” u uvodnoj izjavi 29. i u članku 9. stavku 3. Direktive 2011/95, uzročna veza tumači se kako slijedi: (i) postojanje uzročne veze između razloga proganjanja i djela progona ili (ii) postojanje uzročne veze između razloga proganjanja i izostanka zaštite od proganjanja u slučajevima kada nema uzročne veze između razloga i djela proganjanja.
- 20 Prema definiciji iz članka 6. točke (c) Direktive 2011/95, međutim, u slučaju da je počinitelj istaknutog proganjanja nedržavno tijelo, mora se dokazati da počinitelji navedeni u točkama (a) i (b), uključujući međunarodne organizacije, nisu u mogućnosti ili ne žele pružiti zaštitu od proganjanja ili ozbiljne nepravde kako je definirano člankom 7. U tom smislu bi u konkretnom slučaju nasilja nužno trebalo utvrditi uzročnu vezu s izostankom zaštite u zemlji podrijetla. S tim u vezi se sud koji je uputio zahtjev pita i to, je li za utvrđivanje uzročne veze prema članku 9. stavku 3. Direktive značajna okolnost da ni nedržavna tijela koja su počinitelji proganjanja ni žrtva pojedine činove proganjanja/nasilja kao takve ne smatraju rodno utemeljenima, odnosno činovima usmjerenim protiv žrtve samo zbog njezina biološkog spola ili društvenog roda. Kako treba ocijeniti to pitanje osobito ako osoba koja podnosi zahtjev prilikom iznošenja svoje izbjegličke priče ne navede da je imala „rodno utemeljene probleme”? Tako je upravno tijelo u predmetnom slučaju isto pretpostavilo da je „podnositeljica zahtjeva punoljetna i nije izvijestila da je bila progonjena zbog svojeg spola”.
- 21 Sud koji je uputio zahtjev postavlja **peto prethodno pitanje** u slučaju da se istaknuto proganjanje u obliku rodno utemeljenog nasilja, nasilja u obitelji, ne pokaže osnovom za odobravanje statusa izbjeglice. U tom bi slučaju trebalo ispitati jesu li ispunjeni uvjeti za odobravanje supsidijarne zaštite, odnosno, prijeti

li podnositeljici zahtjeva u slučaju eventualnog povratka u svoju zemlju podrijetla stvarno opasnost da trpi ozbiljnu nepravdu u smislu članka 2. točke (f) u vezi s člankom 15. točkama (a) i (b) Direktive 2011/95. U tom smislu vijeće u obzir uzima uvodnu izjavu 34. Direktive 2011/95 u vezi s člankom 2. i 3. EKLJP-a, kao i člankom 3. točkom (a) Istanbulske konvencije i točkama 1. i 7. Opće preporuke br. 19 CEDAW odbora. U tim se odredbama rodno utemeljeno nasilje definira kao povreda ljudskih prava i temeljnih sloboda.

- 22 U tom se kontekstu vijeće koje odlučuje u ovom predmetu pita, kako treba klasificirati istaknutu prijetnju ubojstvom iz časti za potrebe supsidijarne zaštite, je li ta prijetnja dovoljna za utvrđenje stvarne opasnosti da će se pretrpjeti ozbiljna nepravda, prema članku 15. točki (a) Direktive 2011/95 ili se ona mora tumačiti kao nečovječno ili ponižavajuće postupanje u smislu članka 15. točke (b) Direktive 2011/95 u vezi s člankom 3. EKLJP-a, i to s obzirom na opasnost od ponovne prisile na brak, kako podnositeljica zahtjeva to ističe, stigmatizacije u društvu kojom se osuđuju samohrane majke koje su dobile izvanbračno dijete i strah od toga da ponovno bude žrtvom bivšeg supruga ili obitelji.

Sud koji je uputio zahtjev osobito želi utvrditi je li subjektivni element definicije u članku 2. točki (f) Direktive 2011/95 („ne želi staviti se pod zaštitu te države”), uključujući odbijanje korištenja skloništa za žrtve nasilja u obitelji, i to zbog izglednog dugogodišnjeg gotovo zatvora koji mnoge potakne na to da se vrate u nasilne obiteljske odnose jer nemaju mušku ili obiteljsku potporu, dovoljan za odobrenje supsidijarne zaštite ako stvarno postoji prijetnja ubojstvom iz časti, koja pretpostavlja samo jedno uspješno djelo počinitelja.